HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מעשר בהמה כו' בכבשים ובעזים. כלומר ונוהג בכבשים ועזים: **חדש.** שנולדו למחר מלוך: **ישן.** שנולדו קודם מלוך: **ואין מפעשרין חדש וישן מזה על זה.** כדמפרש בגמרא [ע"כ]: **גמ' לימא מתני'.** דקתני נוהג בחולה למחר: **מעשר דגן.** הינו נוהג מלא נתרח דקתמרינן בפ"ק דקדושין (דף נז.) כל מלוה שהיא מוגבת קרקע הינה נוהגת מלא נתרח וילפינן ליה מקרא: **ליקרב.** ולא קדוש. ומתני' דקתני נוהג ליקדש קתמר ומפרש בסמוך למאי הלכתא קדוש: **דיקא נמי.** דר"ע מהקרבה הוא דקממעט לה מדנפיק ליה מ"ם[ס] למילתיה מוסבתמם שמה דהיינו הקרבה: **ממומו.** דיממין עד שיומם [פ] ונוכלן. מעשר בהמה הין מם הין נעל מום דבעלים הוא דלא מסכחן קרא לגיתנים לכהן: **דורך סוגו לחמר.** לקמן בהמי פירקא (דף נמ.): **גזירה משום יפום.** ה"ק גזרה משום יתום שלא יכניס יתום לדיר להתעשר לחמר בממתי'[ו] הכל נכנסים לדיר להמעשר מוך מכלאים וטריפה ויולא דופן ומחוסר זמן ויתום. ולהכי נקט לה הוגע יתום טפי מכל הני משום דסתם גבי מילתיה לא שייך למימר שלא לקוח ויתום לקמן בהמי פירקא. יתום שמתה אמו בשעת לידה זה פירש למיתה וזה פירש לחייט[ו]: **מעיקרא נמי.** כשהמקדש קיים גזוד משום יתום: **אלא.** להכי לא גזרינן בזמן בית המקדש לשפטר בהכרזת ג"ד שלא יכניס אדם יתום לדיר להתעשר הילכך לשידגא נמי ליפרשו ושפטר בהכרזה: **משום שקלה.** לשון גנו על מה להקריב ולריך לשהויי על שיומם ואתי ביה לידי מקלה לגזיזה ועבודה או שומטו שלא מום: **ואין מחרימין.** לחרם הוא קדש כשהקדש לכתיב כל חרם קדש קדשים וגו'[פ]: **תיעקר.** שלא ליתי ביה לידי מקלה: **מפה מגיניה.** בשעה שהוא בכור בזמן הזה ואם הקדיש והעריך והחרים בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ירקבו מעות וכלי מתכות יוליך לים המלח ואיזהו עיקור נועל דלת בפניה והיא מתה מאיליה אי הכי בכור נמי לא ליקדש בכור בדידן תליא מילתא [פ] ברחם קדוש הכי קאמר ליקנינהו לאודנייהו לעובדי כוכבים דלא ליקדש מעיקרא אפשר

מעשר בהמה כו'. נכל מקום רגיל להזכיר בכור ומעשר ופשט שמעון בממנותיהן [פ] להכי תנא [ו] מעשר לגבי בכור ופשט לנפיש מיליה תנא בפשטים: **נוהג בארץ ובחוצה לארץ.** הא לתמרי בריש שילוח הקן (חולין דף קלח:) דלכ היכא דתנא בארץ ובמופה לארץ שלא לגורך נבד מרמשים הגז שייט בהנהו תנון בהיתיה מכילתא מבל הכא לגורך הוא: **רבי** עקיבא אומר יכול יעלה אדם מעשר בו'. בתמוהה בסוף חלו קדשים (דף כח:) קתמר נמי רבי עקיבא הכי לבכור הגא מחוסה לארץ [ו] לימו קרב [ו] לתוקי הסם מתני' דתמר חלה (פ"ד מי"ח) לבן [ח] לתניגוסות העלה בכורות מבכל ולא קבלוס ממנו כל' עקיבא: **ברב הונא דאמר רב הונא** נזירה משום יתום. דכל הוגע לקמן בפירקין (דף נמ:) כילד מעשרן ושם לא שייך למיגזר משום כלאים וטריפה ויולא דופן מבל כמן שייך למיגזר משום הגהו כמו משום יתום שלא מיידי דנקטו רב הונא הסם נקטה הכא ומיהו מימה דלא נקטו לקוח ויתום כדנקטו הסם לכך נראה לי לפרש דנקטו הכא דוקא יתום לטעמו ניט טפי מבאחריני משום דלא נקטי [ט] דיתום נמי לא משכחת ליה שלא יהיה פירש למיתה וזה פירש לחייט:

אלא [י] משום תקלה. משמע הכא דלמן מעשר בהמה נוהג בזמן הזה משום תקלה וקשה ר"ת דפרק בתרא דהמה יולאה [יא] דרבי מלעזר בן עזריה הוה מעשר מריסר מלפי עגלי מעדריה בכל שתא ולאחר החורבן היה דרבן יוחנן בן זכאי [כ] שהוא נשיא היה לאחר מורבן ואחריו רבן גמליאל ובימי רבן גמליאל מנו את ר' מלעזר בן עזריה נשיא בדרי' בפרק תפלת השחר (ברכות דף כח:) וכן י"מ שהא היה ואין לפרש כלל דאחרי בעיטור שנותנין למלך כמו מרנונא ודוחק נמי לפרש דאפטרופוס היה לו בשהוא קטן שהיה מעשר ושמע לא בטלו מעשר בהמה כ"כ סמוך למורבן [כ]: **ואין** מחרימין בזמן הזה. אפילו למ"ד (ערכין דף כט.) שהא מרמשים להבהים אפי' במפרש להבהים אינה למיגזר משום תקלה לכל זמן שהא בית בעלים הרי הן בהקדש בדאיתא במעילה (דף יב.) ובפ"ק דע"ז (דף יג.) פרש"י דקסבר שהא מרמשים לגדל הגיות [כא] ואי נמי כדפרי' והא דאמר עולה בערכין בסוף פרק המקדיש שדהו (דף כט.) אי הוה שהא שהא יהיבנא בולהו [כב] להכן דקסבר שהא מרמשים להבהים גבי הסוח גברת דאמרינמו להבהים יש בהלק להיינו במקרקעי דבלמו הכי מקשה ר"ת דב יהודה דסבר שהא מרמשים לגדל הגיות היכי שרי שהא ע"י פדייה לישקול מרנע זוזי ושדי בנהרא ואומר רבינו שם דשהא מרמשים לגדל הגיות היכי שרי שהא ע"י שמעון שהא מרמשים לחייבי במטלטלין דפריך עלה מהא דתניא לחין שדה מרמשים בוסג שלא בזמן ומשני הא במקרקעי הא במטלטלי ו"ל דמקרקעי מוקה לחרם קרי מטלטלי כדמסיק שהא דמטלטלי דמו ומע"ג דקתמר והא מעשה דפומבדיתא במקרקעי נמי הוה משמע מדקתמר נמי דהוה במקרקעי ובמטלטלי מ"מ לא שייר שלא במקרקעי לבד וכל שכן דניחא ליה שהא דמכח זה פשיטא ליה להש"ס דבמקרקעי נמי הוה עובדא דאי לא הוה שהא שרי להו [כג]: **מעות** וכלי מתכות יוליך הנאה [כד] לים המלח. משמע דוקא ליש המלח ולא שני נשבר נהרות וכן משמע בפרק כל שעה (פסחים דף כח.) דבשבר נהרות בעיא שחיקה אבל ליש המלח מטיל בעיניה וכן [יד] בעלמא הפרים מעות לזיזותו ושם שמרינן יולין הנאה ליש המלח ושייש דבהנהו עובדא דערכין (דף כט.) קתמר שקיל מרנע זוזי ושדי בנהרא וכן בייומא בפרק הולילו לו (דף נה:) קתמר ושקול מרנעא זוזי ושדי בנהרא ולידך ליתמרו ושמא שהא מיירי על ידי שחיקה ועבשיו בשאדם בא לחלל כרם רבעי אלו נוטע רבעי לריך לשמוק הנהו זוזי [טו] ומחלל עלייהו ושדי בנהרא: **ואי** זהו עיקור נועל דלת בו'. בבכור בזמן הזה לא שייך למיעבד הכי דלא מיבעיא ישראל שים לו לקיים מלות נתיגה [ט] ולהמתין לכהן שילקה לקבלו אפי' יותר משלשים יום בדקה וחמשים בגשה להא דתנן (בעיל דף כו:) עד כמה חייב ליטפל היינו אפי' בא כהן לקבלו תוך הזמן הזה דקתני בתוך הזמן תנהו לי הרי זה לא יתן אלא אפי' קבלו הכהן לא שרי [טז] ליה כהן לכונסו לביפה דלא מיבשמטינן בשום דוכתא למתני הכי גבי בכור ובעיל (דף לה.) תנן בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל משמע שהיו רגילין להמתין עד שיפול בו מום ויש לחלק בין בכור למקדיש בזמן הזה דבכור דשרי בנפילת מום נלא פדייה אינה הפסד קדשים אם היה כונסו לכיפה אבל מקדיש דאפי' נפל בו מום לא שרי נלא פדיון ואי פריק ליה מיבעי [יז] להשליך הדמים למיזוד הילכך כשכונסו עכשיו לביפה אין כאן הפסד קדשים:

מסורת הש"ס

ס) [סוף שקלים], ב) [לקמן נח: ע"ש], ג) [ל"ל לתניגל], ד) ע"ז יב., יומא סו. סוף שקלים, ה) [יעב"ץ מתו"ז], ו) [לקמן מ:], ז) [חולין לח:], ח) [ויקרא כז], ט) ל"ל והכא ל"ק, י) ומוקי ל"ק, כ) ל"ה שביעית, ל) [וע' תוס' שבת נד: ד"ה הוה ותוס' ביצה כב. ד"ה מלינה וכו' ומשם מוכח שקיימו לשונן שני מילוגין שבעולו כאן וע"ע תוס' ע"ז יג. ד"ה אין, ותוס' יומא סו. ד"ה אין], מ) [וע' ביכו' תוס' ע"ז יג.], נ) [ב"מ מח"ז], ס) ל"ה ולהמתין עד שיחזמן לו כהן שילקה נקנלו כו' ל"ק,

תורה אור השלם

1. וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הֶעְשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיהוָה: ויקרא כז לב
2. וַחֲבַשְׁתֶּם שָׂמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעְשַׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יֶדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם: דברים יב ו

הגהות הב"ח

(ו) גמ' מרחם קדוש:

מוסף רש"י

אין מקדישין. שוס דבר, שסתם הקדש לבדק הבית ואין לזה מקנה (יומא סו.). ואין מחרימין. קסבר סתם מרמשים לבדק הבית דפלוגתא היא בערכין, ויכול להשתא ליכא בית המקדש אתי בהו לידי מקלה דמתחי מהקדש ומעילה (ע"ז יג.). **בהמה תיעקר כו'.** להקדש לשוס בהנאה (ערכין ו.). נועל דלת. ואין לה מה מפתל ומנעל (ע"ז יג.).

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ו מהלכות בכורות הל' ג סמג עשין ריב:

ב [מיי' פ"ו מהל' בכורות הל' ל]:

ג [מיי' שם הל' ח]:

ד ה מיי' פ"ח מהלכות ערכין ולכם ה:

שיטה מקובצת

פ) כל משמע צאן: ס) תי' אי הכי נמחק: ע) גזירה משום לקוח גזירה משום יתום רש"י ותוס' גרסי משום יתום: פ) אמר רבא משום: צ) ואוכל מעשר אות ך' נמחק: ק) להכי תנא הכא מעשר: ר) לארץ דאינו קרב: ש) אנטינוס אות ג' נמחק: ת) בקיאי ביה אינשי [דלא] משכחת לה אלא: ץ) אלא אמר רבא משום: ק) יוצאה אמרינן: ר) הבית ואין צריך כדפי': ש) כולהו לכהנים דקסבר: ת) וכן במעילה ובגזיר המפריש מעות: ק) זוזי דמחלל עלייהו: ר) שרי הכהן לכונסו: ש) מיבעי ליה להשליך:

רבינו גרשום

שלא בפני הבית. לאחר חורבן הבית: ממקום שאי אתה מעלה מעשר דגן. מחוצה לארץ לארץ וכל היכא דכתיב מעשר ותרומה באוריית' משמע בדגן שבארץ דסמיך ליה ארצם או נחלה בגון כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו נתתי ללוים על כן אמרתי להם בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה. וכגון כי תבלה לעשר וגו' השקיפה וגו' אי אתה מעלה מעשר בהמה ומתניתין דקתני נוהג בארץ ובחוצה לארץ: אפי' תימא ר' עקיבא כאן ליקרב כאן ליקדש. האי דקאמר רבי עקיבא אי אתה מעלה מחוצה לארץ ליקרב קאמר אבל מיקדש קדיש אפי' בחוצה לארץ: דיקא נמי. דקרא ליקרב קאמר דכתיב והבאתם ומהקרבה הוא דמעטיה אבל מקדושה לא. לשאכל במומו. ולא כשהוא תם: אי הכי אפי' האידנא נמי. בזמן הזה יהא נוהג: גזירה משום יתום. שלא יכניסו לדיר להתעשר ולאו בר עשורי הוא כדתנן במתניתין: מעיקרא נמי. בפני הבית נמי לא משום יתום: אפשר בהכרזה. דמכרזי דיתום לאו בר עשורי: משום תקלה. דשמא לא יכול להמתין עד שיומם ויאכלנו תם. ובזמן בהמ"ק ליכא למיחש לתקלה דהא מצי מקריב (לאימוריו) [לגבוה] בשעה שירצה ומצי למיכליה: אין מקדישין ואין מחרימין ואין מערכין בזמן הזה. דכל הני הוו לבדק הבית ואי אפשר למיצנענינהו עד שיבנה הבית ואתי בהו לידי תקלה הלכך [אם הקדישו] בהמה תעקר כו': אי הכי. כיון דמעשר בזמן הזה לא קדיש דחיישינן לתקלה בכור נמי ניחוש לתקלה ולא ליקדש: הכי קא אמרינן לקנינהו לאודניהו לעובד כוכבים עד שהן במצי אימן דהוה ליה שותפות עובד כוכבים ולא ליקדש כי היכי דלא ליתי לידי תקלה: לא משום הכי קדיש בכור האידנא